

Position paper over de gevaren van vaperen

In aanloop naar het Commissiedebat over leefstijlpreventie informeert het Netwerk Preventie van de Federatie Medisch Specialisten de Tweede Kamer graag over de zorgen van artsen over de toenemende populariteit van vaperen onder jongeren. Het netwerk preventie bestaat uit artsen uit 32 medische disciplines waaronder longartsen, internisten, kinderartsen en cardiologen. Reeds lange tijd hebben artsen de nadelige gevolgen van roken waargenomen in de spreekkamer. Recentelijk zien zij echter ook een stijging in gezondheidsproblemen die gerelateerd zijn aan vaperen.

De toename van het aantal vaperende jongeren is zorgelijk. Onderzoek van het Trimbos-instituut toont aan dat 20% van de jongeren in het afgelopen jaar een e-sigaret heeft geprobeerd. Hoewel vaperen vaak wordt voorgesteld als een manier om te stoppen met roken, blijkt het in praktijk juist een opstap naar het roken van sigaretten te zijn. Door de lage kosten en toegankelijkheid is vaperen aantrekkelijk voor jongeren, en wanneer jongeren eenmaal vaperen is de drempel veel lager om te beginnen met het roken van sigaretten, vooral veroorzaakt door de nicotineverslaving door het vaperen. Volgens een studie van het Trimbos-instituut stappen jonge vapers drie keer zo vaak over op roken en bijna 75% van de vapers rookt ook maandelijks sigaretten¹. Dit verhoogt de ziektelast aanzienlijk, waarbij roken inmiddels al voor 9,4% van de Nederlandse ziektelast verantwoordelijk is.

Hoewel de damp van e-sigaretten minder schadelijk kan aanvoelen, bevat deze nog steeds vele verslavende, schadelijke en kankerverwekkende stoffen. Het eenvoudige gebruik van vaperen en het gebrek aan zicht op de ingenomen hoeveelheid leiden vaak tot een hogere nicotine-inname dan bij het roken van traditionele sigaretten. Een wegwerpvape bevat bijna net zo veel nicotine als de hoeveelheid nicotine in twee pakjes sigaretten. Studies tonen aan dat nicotine de ontwikkeling van het jonge brein verstoort, wat kan leiden tot concentratieproblemen, verminderd leervermogen en psychische klachten zoals angst en depressie². Daarnaast bevatten e-sigaretten ook veel andere giftige stoffen, waarvan de schadelijke langetermijneffecten nog grotendeels onbekend zijn. Wel zien de artsen in toenemende mate al kortetermijncomplicaties door het vaperen, zoals longontstekingen, longbloedingen en astma-aanvallen. In extreme gevallen leidt het zelfs tot opname op de intensive care waarbij beademing nodig is.

Artsen proberen in hun praktijk al zoveel mogelijk patiënten te vragen naar hun rook- of vapedrag en bieden waar mogelijk een rook- of vapestop traject aan. Echter, zonder effectieve overheidsmaatregelen en handhaving voelt het voor artsen als dweilen met de kraan open. Recentelijk concludeerde het RIVM dat zonder uitbreiding en intensivering van de huidige maatregelen, de doelstellingen van het Nationaal Preventieakkoord en een rookvrije generatie niet behaald zullen worden³.

¹ <https://www.trimbos.nl/wp-content/uploads/2023/10/AF2113-Elektronische-sigaretten-vapes.pdf>

² <https://www.trimbos.nl/wp-content/uploads/sites/31/2021/09/af1524-de-relatie-tussen-roken-en-de-hersenontwikkeling-van-jongeren.pdf>

³ <https://www.rivm.nl/nieuws/impact-nationaal-preventieakkoord-op-roken-overgewicht-en-problematisch-alcoholgebruik-nog>

De Federatie Medisch Specialisten doet daarom een dringende oproep aan de politiek om vaperen tegen te gaan. De volgende maatregelen kunnen daaraan bijdragen:

- **Ontwikkel met spoed een wetsvoorstel om accijnzen te heffen op e-sigaretten en verhoog deze accijnzen jaarlijks.** Onderzoek toont aan dat prijsmaatregelen effectief zijn voor een aanzienlijke reductie van het aantal rokers⁴. Ondanks dat de Kamer per motie ocriep om voor het zomerreces met een wetsvoorstel te komen voor accijns op e-sigaretten⁵, geeft de staatssecretaris van Financiën aan dat wetgeving op zijn vroegst in 2026 ingevoerd kan worden. In de tussentijd raken er veel jongeren verslaafd.
- **Verbeter de handhaving op de online verkoop van e-sigaretten.** Ondanks een verbod op online verkoop e-sigaretten⁶, zijn deze producten nog steeds gemakkelijk verkrijgbaar op verschillende (buitenlandse) websites. De huidige inspectieresultaten van de NVWA concentreren zich voornamelijk op de fysieke verkoop⁷.
- **Beperk het aantal verkooppunten voor sigaretten en vapes.** Volgens onderzoekers van het SEO Economisch Onderzoek is de verwachting dat ongeveer 800 supermarkten een eigen tabaksverkooppunt zullen openen, ondanks het verbod op de verkoop van tabak in supermarkten. In een brief⁸ stelt de staatssecretaris echter dat er geen reden tot zorg is. Wij vinden deze reactie onbegrijpelijk en vragen de politiek daarom om de invoering van een vergunningsstelsel. De Kamer heeft hiervoor al eerder een motie⁹ aangenomen.
- **Start een voorlichtingscampagne om vaperen te ontmoedigen.** De staatssecretaris heeft in zijn brief van 25 april aangekondigd dat hij de stoplijn van het Trimbos-instituut en initiatieven zoals ikstopnu.nl wil promoten via media. Het zou goed zijn om daarbij expliciet aandacht te besteden aan de gevaren van vaperen.

⁴ <https://www.rivm.nl/nieuws/forse-toename-van-rokers-die-stoppen-na-accijnsverhoging>

⁵ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2023D44187&did=2023D44187>

⁶ <https://open.overheid.nl/documenten/90b15501-08de-45a6-9c0c-3e82b89feec1/file>

⁷ <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/roken-en-tabak/inspectieresultaten/inspectieresultaten-leeftijdsgrens-2022-en-2023#anker-1-in-het-kort-36-van-de-verkooppunten-houdt-zich-niet-aan-de-leeftijdsgrens>

⁸ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2024Z07461&did=2024D17108

⁹ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2023Z03942&did=2023D09218>